

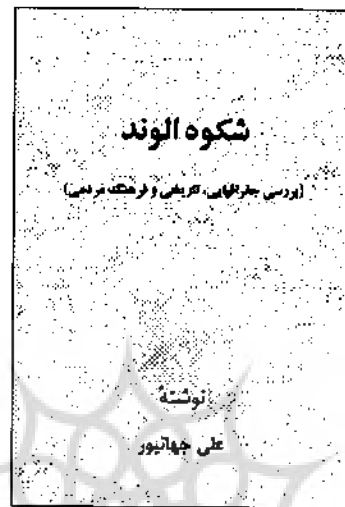
در دامان الوند کوه

هوای کوهستان الوند به علت ارتفاعی که نسبت به محیط اطراف دارد بسیار سردتر است. زمستانها سردی هواگاه به ۳۰ درجه زیر صفر می‌رسد ولی غالباً بین ۲۰ تا ۲۵ درجه سانتی‌گراد متغیر است و ریزش باران بین ۳۰۰ تا ۶۰۰ میلیمتر و در دشتهای اطراف بین ۲۰۰ تا ۵۰۰ میلیمتر در تغییر است (ص ۱۱۸) این آب و هوا باعث شده است که «الوند» از تنوع گیاهی خوبی برخوردار باشد. رویش گیاه در فصل بهار و تابستان در دامنه‌ها و دره‌ها تا قله و صخره سنگهای این کوهستان فراوان دیده می‌شود. برخی گیاهان الوند منحصر به فردند و در کمتر جایی از نوع آنها دیده می‌شود. سیاحان داخلی و خارجی در سفرنامه‌های خود به کرات از گیاهان نادر الوند نام برده‌اند و بسیاریند پژوهشگران و گیاه‌شناسان که بارها از کشورهای دور و نزدیک، رنج سفر را به خود هموار کرده‌اند تا از گیاهان الوند نمونه‌برداری کنند... آن طور که از برخی گزارشات حفظ محیط زیست و منابع طبیعی عمده‌ها بر می‌آید در کوه‌های الوند و دامنه‌های مربوط به آن بیش از ۶۰۰ گونه گیاهی می‌رویند» (ص ۱۹۴)

این تنوع گیاهی و سرسبزی باعث شده است که الوند کوه، زیستگاهی مناسب برای رده‌های مختلف وحش، پرنده‌گان، خزندگان و حشرات شود و در آن قوچ، میش، گریگ، پلنگ، گورکن، خرس قهوه‌ای، گراز، خوک وحشی، گربه وحشی، میش مرغ، کبک چیل، بادخورک کوهی، لاک پشت، مار، گرز مار و دهها نوع حیوان دیگر زندگی می‌کنند (ص ۲۱۹)

نویسنده کتاب درباره علت گردآوردن کتاب می‌گوید: «من یکی از علاقمندان الوند کوه بوده و هستم؛ بیشتر قله و یالهای آن را دیده‌ام... پای صحبت دوستدارانش نشسته‌ام، از خاطرات، گفته‌ها و تجربیاتشان بهره گرفته‌ام. آرزو داشتم روزی بتوانم آنچه از «الوند کوه» می‌دانم یکجا جمع‌آوری نمایم...» (ص ۲۳)

بدین ترتیب نویسنده کتابی چندجانبه گردآورده که در آن به تاریخ، قله، دره و چمنزارها، آب و هوا، چشمه‌ساران، آبخیزها، غارها، گیاهان، حیات جانوری و جغرافیای انسانی این کوه پرداخته و در فصل آخر نیز «چهره الوند در شعر شاعران» آمده است، اما با وجود پرداختن به این هد زیبایی، و علیرغم تصاویر بسیار زیبایی که در کتاب وجود دارد، معلوم نیست که چرا چنین سلیقه‌ای در طرح و تصویر روی جلد رعایت نشده است. ا. عطار پور

«شکوه الوند» نوشته علی جهانپور، انتشارات اسکاف، همدان، ۱۳۷۶، چاپ اول

چشمه‌ساران در الوند و دامنه‌های آن بسیار است که سبب طراوت دره‌ها و ایجاد چمنزارهای وسیعی شده است. از جمله این چمنزارها «تخت نادر» است که عوام معتقدند وجه تسمیه آن این بوده که نادرشاه افشار در هنگام جنگهای خود با عثمانی در آنجا مستقر شده بود. (ص ۱۰۹)

چشمه‌ساران کوچک و بزرگ از مشخصه‌های الوند است، چنانکه در فصل بهار که روزهای جوش چشمه‌هاست از زیر هر سنگ و صخره‌ای چشمه روان است، به همین علت بوده که در گذشته به کوه هزار چشمه معروف بوده است، از جمله این چشمه‌ها «بهشت آب» است که در نزدیکی قله الوند قرار دارد و آب آن همواره سرد و گوارا و به یک میزان است و اشخاص متدین بر خود فرض می‌دانند که در هنگام رفتن به قله با آن وضو کنند و چون وقت برگشتن می‌رسد آن را به عنوان تبرک و سوغاتی با خود می‌آورند. (ص ۱۲۹)

رودخانه‌های کوچک و بزرگی که منشاء و مبدأشان «الوند» است به هیجده رودخانه می‌رسد. جالب است در بعضی از این رودخانه‌ها طلا یافت می‌شود و در گذشته عده‌ای از مردم در حاشیه رودخانه‌ها سرگرم گرفتن ذرات طلا از آب می‌شدند. (ص ۱۵۶)

اکثر محققان و تاریخ‌نویسان معتقدند که «الوند» همان کوهی است که وقتی اقوام باستانی (آریایی) به ایران آمدند، گروهی از آنان در دامنه پرسیزه و طراوات آن ساکن شدند و بنای همدان امروزی را نهادند. پس بیراه نیست اگر گفته شود که «الوند خالق همدان است و همدان مطلع تاریخ ایران می‌باشد» (ص ۳۲)

در حقیقت «الوند» با رگ و پی این ملت پیوند دارد و از همین روست که از دیرباز در ستایش و عظمت آن شعرها سروده‌اند. قدیمی‌ترین این اشعار در «اوستا» کتاب مقدس مردم باستان این مرز و بوم است: «پیروز باد الوند کوه، پیروز باد سرچشمه رودها و آبها...»

بابا طاهر عریان عارف نامی در دوبیتی‌های خود مکرر نام «الوند» را برده است که از جمله دوبیتی زیر می‌باشد:

همه عالم پر از کرده چه گویم

چو من دلها پر از درده چه گویم

گلی کشته بودم دامان الوند

اونم از طالعم زرده چه گویم

کسانی که از فراز قله الوند طلوع خورشید را تماشا کرده‌اند بی‌شک از ابهت و عظمت این کوه در تعجب مانده‌اند. محیط کوهستان در فضای نیمه تاریک روح آدمی را تاملی می‌بخشد و انسان در آن لحظه و حالت تنها متوجه آفریدگار یکتا می‌شود و این یک نوع عرفان و معنویت است که در شکوه کوهستانها پیدا می‌شود (ص ۵۳)

راستی راز این شکوه و ابهت در چیست؟

نویسنده کتاب علی جهانپور در پاسخ به این سوال می‌نویسد: «می‌تواند در بلندای ستیخ آن و در آبادانی دامنه‌ها و دره‌های او باشد. می‌تواند در سالخوردگی او باشد. می‌تواند در عمق دره‌های پرسبزه و گیاه، در اوج قله متعدد آن و در چشمه‌ساران او باشد...» (ص ۳۲)

این پاسخ حتی خود نویسنده را راضی نمی‌کند و ادامه می‌دهد: «اما بسیاریند کوهستانهایی که از همه این مواهب برخوردارند، حتی بزرگتر و وسیع‌تر. پس شکوه الوند در چیست؟»

در واقع الوند در رگ و پی و فرهنگ ما جای دارد و این را نویسنده کتاب چنین بیان می‌کند: «شکوه و زیبایی الوند در سهم بزرگی است که در پایگیری تاریخ ایران زمین دارد...» (ص ۲۲) مشهورترین قله کوه الوند قله الوند است که ۳۷۰۰ متر ارتفاع دارد و آنهایی که به زیارت آن اعتقاد دارند معتقدند که سام پسر حضرت نوح در این قله دفن شده است.